

ความร่วมมือไทย-เนเธอร์แลนด์ ในการจัดการน้ำท่วมและภัยพิบัติ อย่างบูรณาการในอำเภอทุ่งสง¹

โครงการวางแผนจัดการที่ดินและน้ำเพื่อเมืองอย่างบูรณาการ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Integrated Urban Land and Water Planning Project มีชื่อย่อว่า IULWP เป็นความร่วมมือของหลายๆ หน่วยงานของประเทศไทยและประเทศเนเธอร์แลนด์ ดำเนินงานร่วมเทศบาลเป้าหมายในประเทศไทย 4 แห่งกระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งเคยได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติน้ำท่วมและมีโอกาสจะเกิดขึ้นอีก แต่ละเทศบาลมีขนาดพื้นที่ จำนวนประชากร และสภาพพื้นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถขยายผลสู่พื้นที่ต่างๆ ในอนาคต

ความเป็นมา

สืบเนื่องจากการเยือนประเทศไทย ของคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการน้ำประเทศเนเธอร์แลนด์ ตามคำเชิญของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2554 นอกจากการจัดทำรายงานเพื่อเสนอพันธกิจด้านการจัดการน้ำ คณะผู้เชี่ยวชาญยังได้เสนอรายงานและหารือกับ นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนี้ ยังได้มีการปรึกษาหารือระหว่างสถาบัน CKI ประเทศเนเธอร์แลนด์ กับสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ซึ่งเห็นร่วมกันที่จะผลักดันเรื่องการจัดการน้ำท่วมและภัยพิบัติโดยท้องถิ่น

แนวคิดเบื้องต้นที่เกิดขึ้นก็คือ โครงการวางแผนจัดการที่ดินและน้ำเพื่อเมืองอย่างบูรณาการ โดยได้มีการจัดทำแนวคิดและข้อเสนอโครงการขึ้นในช่วงต้นปี 2554 ทั้งนี้ เพื่อให้เทศบาลต่างๆ ของประเทศไทยที่กำลังเผชิญภาวะน้ำท่วมสามารถปรับใช้ได้ ต่อจากนั้น ได้มีการปรึกษาหารือและคัดเลือกเทศบาลเป้าหมาย จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองน่าน จ.น่าน เทศบาลตำบลเสนา จ.อยุธยา เทศบาลเมืองท่าข้าม จ.สุราษฎร์ธานี และเทศบาลเมืองทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งเทศบาลเหล่านี้ได้ส่งจดหมายยืนยันที่จะเข้าร่วมโครงการด้วยความยินดีและพร้อมที่จะดำเนินงานร่วมกัน

ในการดำเนินงานโครงการฯ นอกจากจะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและเทศบาลในประเทศไทย ดังได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว ยังได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานด้านการจัดการน้ำของประเทศเนเธอร์แลนด์อีกหลายหน่วยงาน ทั้งในภาควิชาการและภาคธุรกิจ อาทิ อะควาโฟลว์ (Aquaflo) ในฐานะผู้ประสานงานโครงการ CDW, KOV / HinsaengNakhorn-geology, SJF projects & support และสถาบันองค์ความรู้คอมพิวเตอร์ (CKI: Compuplan Knowledge Institute of Applied geo-Informatics) ในฐานะดูแลรับผิดชอบโครงการ

¹ เอกสารสำหรับการประชุมเปิดตัวโครงการ “IULWP project, 2011-2013”

ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช (ไสใหญ่) วันที่ 23 พฤศจิกายน 2554

โครงการฯ ได้ดำเนินงานมาตั้งแต่เดือนกันยายน 2554 เริ่มจากเทศบาลเมืองทุ่งสงเป็นแห่งแรก โดยกิจกรรมในช่วงนี้ ได้มุ่งเน้นไปที่การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินงาน การรวบรวม ข้อมูลพื้นฐาน แผนที่ และรายงานเบื้องต้น รวมทั้งการเปิดตัวโครงการ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์โดยรวม: เพื่อสนับสนุนการวางแผนพัฒนาเมืองให้เกิดความปลอดภัยและยั่งยืน ใน ภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

วัตถุประสงค์เฉพาะ: ร่วมกับเทศบาลนําร่อง พัฒนารูปแบบและแนวทางการเตรียมความพร้อม ของเมืองต่างๆ ในประเทศไทย ในการเผชิญกับภาวะน้ำท่วมในอนาคตอันใกล้ อันเป็นผลมาจากการ เพิ่มขึ้นของระดับน้ำในแม่น้ำ การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล รวมถึงจากพายุที่บ่อยและรุนแรงขึ้น และภาวะ อันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

แนวทางดำเนินงาน

แนวคิดซึ่งไม่ซับซ้อนและได้รับการยอมรับในระดับสากลได้ถูกนำมาใช้ในโครงการนี้ โดยเน้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และเริ่มจากเทศบาลเป้าหมายที่ไม่ใหญ่มากนัก มีกระบวนการตัดสินใจและ ขับเคลื่อนงานที่ดี เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการได้ลุล่วงตามแผนงาน โดยมีแนวทางหลัก ดังต่อไปนี้

- สำรวจปัญหาของท้องถิ่นและจุดคอขวดแบบเร่งด่วน (QS)
- รวบรวมข้อมูลด้านเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (Geo-informatics) และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- สนับสนุนแนวทางการจัดการแหล่งน้ำ การป้องกันน้ำท่วม การระบายน้ำ การออกแบบ แผนการจัดการน้ำซึ่งเชื่อมโยงกับผังเมือง และสิ่งอำนวยความสะดวกในการอพยพ
- เผยแพร่ข้อมูล ไปสู่เทศบาลอื่นๆ เจ้าหน้าที่วิชาการ หน่วยงานระดับประเทศและต่างประเทศ)
- การเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่น
- การสร้างความตระหนักของประชาชน

อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจของเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ นับว่ามีความสำคัญ ยิ่งต่อการดำเนินงานโครงการ โดยเฉพาะการตัดสินใจที่ก่อให้เกิดการทำงานเชิงรุกในการป้องกันน้ำท่วม นอกจากนี้ โครงการยังจะคำนึงถึงการดำเนินงานที่สอดคล้องกับภารกิจของท้องถิ่น ความพร้อมในการ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงาน ความสอดคล้องกับระบบการบริหารราชการของประเทศ เพื่อจะนำไป ขยายผลสู่เทศบาลต่างๆ ของประเทศไทย

รูปแบบกิจกรรมสำคัญของโครงการ ได้แก่

- 1) การกำหนดแผนและดำเนินยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจในการป้องกันน้ำท่วม การระบุปัญหาเฉพาะของท้องถิ่น จุดคอขวด แนวทางการดำเนินงาน แผนการจัดการ ที่ดินและน้ำเพื่อป้องกันภาวะน้ำท่วมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการอพยพ

- 2) การประยุกต์ใช้เครื่องมือต่างๆ สนับสนุนการตัดสินใจป้องกันน้ำท่วม
- 3) การนำแผนจัดการที่ดินและน้ำอย่างบูรณาการไปดำเนินงาน เพื่อรับมือกับการพัฒนาต่างๆ
- 4) การแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์เรียนรู้ระหว่างเทศบาลและหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับโครงการและกรณีการดำเนินงานที่ดี

เครื่องมือสำคัญที่โครงการได้เลือกใช้ ได้แก่

- การกระจายอำนาจ
- การสำรวจข้อมูลแบบเร่งด่วน (Quick Scan-QS)
- การจัดระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Direction Support Room-DSR)
- การวางแผนบนฐานข้อมูล
- การวิเคราะห์ความเสี่ยง
- การปรึกษาหารือเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา

ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (DSR) เน้นให้เกิดการขับเคลื่อนด้วยตัวเองของท้องถิ่นทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ โดยจะมีแนวปฏิบัติพร้อมการอธิบายอย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีการกำหนดตารางและขั้นตอนการปฏิบัติงาน ซึ่งจะให้เห็นภาพต่างๆ ได้ชัดเจน และมีการเพิ่มเติมหรือปรับปรุงข้อมูลต่างๆ จากการทำงาน รวมทั้งสามารถเชื่อมต่อกับระบบการสื่อสารแบบออนไลน์ได้ นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า ผลการดำเนินงาน และการติดตามประเมินผลของโครงการ

กิจกรรมโครงการ

โครงการฯ ได้กำหนดรายละเอียดการดำเนินงานที่หลากหลาย จำแนกได้เป็น 4 กลุ่มกิจกรรม ได้แก่ (1) การวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ (2) การประยุกต์ใช้เครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจ (3) การนำแผนฯ ไปปฏิบัติ (4) การสร้างความเข้าใจและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

รายละเอียด	กลุ่มกิจกรรม			
	1	2	3	4
1. การประชุมเปิดตัวโครงการ	/			/
2. การแนะนำและทำความเข้าใจโครงการ การสำรวจข้อมูลอย่างเร่งด่วน (QS) การจัดระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (DSR) และกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ	/	/	/	/
3. การกำหนดแผนและตารางการดำเนินงาน	/			/
4. การจัดทำป้ายโครงการพร้อมการประกาศแจ้งกิจกรรมโครงการ				/
5. โมเดล 3 มิติแสดงพื้นที่และสภาพแวดล้อมในบริเวณใกล้เคียง	/	/		
6. ข้อมูลอธิบายปัญหาน้ำท่วมของท้องถิ่น	/			
7. ผังโครงสร้างองค์กรและเครือข่าย	/			

รายละเอียด	กลุ่มกิจกรรม			
	1	2	3	4
8. ผังขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเชิงพื้นที่	/			
9. การสำรวจพื้นที่	/			
10. การหารือและสรุปประเด็นสำคัญจากการสำรวจพื้นที่	/			
11. การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในระดับต่างๆ	/		/	
12. การเสริมสร้างความเข้มแข็งและการฝึกอบรม	/		/	
13. การมีส่วนร่วมและความตระหนักของประชาชน			/	
14. การพิจารณาประเด็นเกี่ยวข้อง: ธรณีวิทยา, อุตุวิทยามวิทยา สิ่งแวดล้อม ชยะ	/			
15. การรวบรวมข้อมูล การแบ่งงาน การกำหนดเวลา และการจัดเก็บข้อมูล	/			
16. การขอใช้ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	/			
17. การนำข้อมูลมารวบรวมและจำแนก	/			
18. การจัดทำแผนที่	/	/		
19. การใช้เครื่องมือทางอุทกศาสตร์	/	/		
20. การวิเคราะห์ข้อมูล	/	/		
21. การแปลผลข้อมูล	/	/		
22. การจัดทำแผนจัดการที่ดินและน้ำ	/		/	
23. การกำหนดแนวทางและทางเลือกในการแก้ไขปัญหา	/		/	
24. การออกแบบและจัดทำโครงการ			/	
25. การสัมมนาและประชุมเชิงปฏิบัติการ	/	/	/	/
26. การตัดสินใจดำเนินการ			/	/
27. การดำเนินงาน ติดตามผลและการรายงาน			/	
28. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	/	/	/	/
29. การจัดการด้านงบประมาณ การติดตามและประเมินผล			/	
30. การสรุปผลโครงการ			/	/

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เทศบาลเป้าหมาย มีศักยภาพในการใช้ข้อมูล องค์ความรู้ ระบบสารสนเทศ แผนที่ และซอฟต์แวร์ ไปใช้ในการวางแผนด้านการจัดการน้ำท่วมและอุทกภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถขยายผลไปสู่พื้นที่ต่างๆ